

Ο ΝΟΥΜΑΣ

ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗ, ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ

ΙΔΡΥΤΗΣ & ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ : Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

ΤΑΚΤΙΚΟΙ ΣΥΝΤΑΚΤΕΣ : ΡΗΓΑΣ ΓΚΟΛΦΗΣ, ΚΩΣΤΑΣ ΠΑΡΟΡΙΤΗΣ, Γ. ΦΤΕΡΗΣ,
ΚΙΜΩΝ Ι. ΘΕΟΔΩΡΟΠΟΥΛΟΣ, ΠΑΝΟΣ Δ. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ.

ΕΚΔΟΣΗ ΑΘΗΝΑΪΚΟΥ ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΥ Χ. ΓΑΝΙΑΡΗΣ & ΣΙΑ

ΓΡΑΦΕΙΑ: ΣΟΦΟΚΛΕΟΥΣ 3.

ΧΡΟΝΙΑ ΙΖ' (ΒΕΣΑΜΗΝΟ Β')

ΑΡΙΘ. 711 (ΦΥΛ. 21)

Σάββατο, 21 Νοεμβρίου 1920

ΤΑ ΔΥΟ ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΑ ΤΟΥ ΧΑΡΟΥ — (ΔΥΟ ΗΛΙΟΒΑΣΙΛΕΜΑΤΑ) — — ΤΟΥ ΨΥΧΑΡΗ —

Είναι φιλολογικά και λογοτεχνικά μνημεία,
Είναι δυο αφάνταστες ιστορίες της αγάπης.

Είναι κόσμοι δάκρυοι ψυχικοί και πνευματικοί,
Είναι σταθμοί για τη νεοελληνική τέχνη.

★ ★ ★ ★ ★

Ο ΨΥΧΑΡΗΣ άλλη μια φορά φέρνει στην πνευματική μας ζωή μιαν άνοιξη καινούρια.

Με το πρώτο φύλλο του 1921 αρχίζουν στο ΝΟΥΜΑ : τὰ ΔΥΟ ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΑ ΤΟΥ ΧΑΡΟΥ.

* ΤΙ ΓΡΑΦΟΥΝ ΟΙ ΑΛΛΟΙ *

ΟΙ ΓΛΩΣΣΑΜΥΝΤΟΡΕΣ

Είναι μοιραϊόν, φαίνεται, κάθε τόσο να εγείρεται το ζήτημα τῆς γλώσσης καὶ νὰ ἀποτελῆ θέμα καυφειωτικῆς συζητήσεως. Ἔτσι καὶ τώρα. Μόλις ἀνέλαβε ἡ νέα Κυβέρνησις τὴν ἀρχὴν, ἡ αἰωνία ὁμάς τῶν γλωσσαμυντόρων, ἡ ὁποία δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἐνοήσῃ οὔτε τὴν ἐξήγησιν τοῦ γλωσσικοῦ ζητήματος, οὔτε τὴν λύσιν ἢ ὅποια πρέπει νὰ δοθῇ εἰς αὐτό, ἐνεργήσῃ, πάλιν καὶ εἰς τὸν τίπον καὶ εἰς τοὺς δρόμους, ζητοῦσα νάνατραπῇ ἡ γλωσσικὴ ἀναμόρφωσις ἢ ὅποια ἤρχισεν ἀπὸ τριετίας.

Βέβαια δὲν ὑπάρχει κανένας τοιοῦτος φόβος ἐφ' ὅσον ἡ Κυβέρνησις — τὸ ὑποθέτομεν τουλάχιστον — προτοῦ λάβῃ οἰανδήποτε ἀλφασιν ἐπὶ τοῦ ζητήματος αὐτοῦ, θὰ ζήτησιν καὶ τὴν γνώμην τῶν ἐδικῶν. Ἄλλ' εἶναι περιεργὸς τῶν γλωσσαμυντόρων ἡ ψυχολογία καὶ ἡ ἐπιμονή. Ἐπέμειναν καὶ ἄλλοτε οὕτοι, καὶ πραεκάλεσαν συλλαγήτρια καὶ προεκάλεσαν ταραχάς, χωρὶς κανέν ἀποτέλεσμα ὁμῶς, εὐτυχῶς. Χωρὶς ἀποτέλεσμα, διότι τὸ γλωσσικὸν ζήτημα, παρὰ τὰ ἐμπόδια τὰ ὅποια παρενεβλήθησαν εἰς αὐτό, ἐξηκολούθησε τὸν φυσικὸν του δρόμον καὶ ἐφθάσεν ἐκεῖ ὅπου εἶρον αὐτὸ οἱ ἐιδικοί τοῦ Ὑπουργείου τῆς Παιδείας.

Τὸν δρόμον αὐτὸν βέβαια δὲν εἶναι δυνατὸν καμία φάλαγξ γλωσσαμυντόρων νὰ διασπάσῃ. Ἄλλ' εἶναι, μὰ τὴν ἀλήθειαν, θλιβερόν διὰ τὸν πολιτισμὸν τοῦ Κράτους αὐτοῦ, τὸ θέαμα τῆς καταδιώξεως τῆς γλώσσης τοῦ λαοῦ, ἔστω καὶ ἀπὸ ὀλίγους μορφωμένους ἀνθρώπους. Καὶ παρηκολούθησα προχθὲς εἰς τὸ ὑπουργεῖον τῆς Παιδείας καὶ εἰς τὸ γραφεῖον τοῦ ὑπουργοῦ σκηρῆν, ἡ ὁποία κάθε ἄλλο εἶναι παρὰ κολακευτικὴ δι' ἐκείνους εἰς τοὺς ὁποίους ἔχομεν ἀναθέσει τὴν ἐκπαίδευσιν τῶν παιδιῶν μας. Πολλοὶ ἀπὸ αὐτοὺς, εἰς τὴν συζήτησιν ἢ ὅποια ἐγένετο ἐκεῖ δημοσίᾳ περὶ τοῦ γλωσσικοῦ ζητήματος, ἀπεδείχθησαν ἀνίδεοι αὐτοῦ. Καὶ ἔφυγα ἀπὸ τὴν συγκέντρωσιν ἐκείνην, διότι ἠσθανόμην ἐντροπὴν δι' αὐτοὺς.

*Εφημ. «ΣΗΜΑΙΑ» Πειραιῶς.

ΝΕΑ ἜΡΓΑ ΤΟΥ Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΥ

ΠΙΣΘΑΠΣ ΤΑ ΚΑΓΚΕΛΑ (Ἔκδοσις «Τύπου» 1919 Δρ. 3 —
ΔΡΑΜΑΤΑ ΤΣΟΜΟΣ Α' (Ζωντανοὶ καὶ πεθαμένοι
 —Οἱ Ἄλυσίδες —Στὴν δεξέπορτα). Ἔκδοσις
 «Ἐταιρίας «Τύπος» 1920. » 6—
ΠΑΛΙ ΣΤΗΝ ΑΓΑΠΗ (Ρομάντζο) 1920 » 3—
 Βρίσκονται στὸ «**ΑΘΗΝΑ ΓΚΟ ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟ**»
 — Ὁδὸς Σοφοκλέους 3. —

ΔΙΑΜΑΡΤΥΡΙΑ

ΤΗΣ ΣΟΣΙΑΛΙΣΤΙΚΗΣ ΝΕΟΛΑΙΑΣ ΤΩΝ ΑΘΗΝΩΝ

Σ' ἐσῶς, πού ἐπίσημα ἀναλυθαίνετε τὴ μόρφωση τοῦ λαοῦ,

Σ' ἐσῶς, πού διακηρύχετε πῶς θέλετε τὸν Ἑλληνικὸ λαὸ ἐλεύτερο,

Σ' ἐσῶς, πού παίρνετε στὰ χέρια σας τὴν ἐκπαίδευσιν τῆς ἐρχόμενης γενιᾶς,

Ἐμεῖς, οἱ σημερινοὶ σπουδαστές,

Ἀπευθύνουμε τὴ ζωντοτέρα διαμαρτυρία γιὰ τὸ ξαναπατάσιμο στὰ σκολεῖα τῆς καθαρεύουσας. Ἄν ἐσεῖς, τὴν ἐποχὴ πού σπουδάξατε, δὲν μπορέσατε νὰ δοκιμάσετε τίς χαρὲς πού δοκιμάζουμε μεῖς μπαίνοντας στὸ νόημα τῆς ἐπιστήμης καὶ τῆς ποίησης μὲ τὰ ἀπλά γλυκόλογα τῆς γλώσσης τοῦ σπιτιοῦ μας, καὶ φυσικά, σᾶς εἶναι ἀδύνατο νὰ νιώσετε τὸ φοβερὸ κακό, πού θὰ κάνετε στὶς ψυχὰς μας, πού μόλις δὲ καὶ ἀνοίχτηκαν στὸ φῶς τῆς μάθησης, ἀκούστε μας, θελήσετε νὰ μᾶς ἀκούσετε, καὶ μὴν ἐγκληματίσετε εἰς ἄραος μας.

Τὸ παραθύρι πού μᾶς ἄνοιξαν ἰδεολόγοι φαιτεινοὶ, — σὸν τὸ Σολωμὸ καὶ τὸν Ψυχάρη, — πρὸς τὴν ἀληθινὴν ζωὴ, μὴ μᾶς τὸ φράξετε μὲ τὸν Κινεζικὸ τοῖχο τῆς καθαρεύουσας.

Ἐσεῖς εἰστε τὸ σήμερα.

Ἐμεῖς τὸ αὔριο.

Τὸ αὔριο αὐτὸ κοιτάχτε το μὲ τὴν πιὸ ἀγία στοργήν. Σεβαστήτε το!

Τὰ μέλη

Ν. Μιχαλάκης, Γ. Ριζης, Μ. Κόρανας, Ν. Βολτέρας, Η. Δάσπας, Δ. Βασιλείου, Α. Ἀγαγγώστου, Δ. Κελαϊδώνης, Κ. Παπαδόπουλος, Χ. Παπαδόπουλος, Ε. Ραυτόπουλος, Γ. Οικονόμου.

(Τ.Σ.)

(καὶ ἄλλες πολλὲς ὑπογραφές)

ΓΝΩΣΤΟΠΟΙΗΣΙΣ

διὰ τοὺς κ. κ. Ὀδοντοῖατροὺς

Ὁ Οἶκος «LABARBERA» I. ΚΑΝΑΡΗ & Σία ὁδὸς Σταδίου 3 γνωστοποιεῖ ὅτι ὁ ἐν Λονδίῳ οἶκος

CLADIUS ASH & CIE

ἀνέθεσεν αὐτῷ διὰ Συμβολαίου τὴν ἀποκλειστικὴν πώλησιν καὶ ἀντιπροσωπεῖαν τῶν εἰδῶν του διὰ τὴν Παλαιάν, Νέαν Ἑλλάδα καὶ Σμύρνην.

ΑΔΕΛΦΟΙ Β. & Μ. ΜΕΞΗ

ΚΑΠΝΟΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ ΑΘΗΝΩΝ

21 — ΣΤΑΔΟΥ — 21

Τὸ καλλιτεχνικώτερο καπνοπωλεῖο τῶν Ἀθηνῶν. — Στολίδι ἀληθινὸ τῆς ὁδοῦ Σταδίου. —
 Καπνὰ καὶ τσιγαρέτα ἀπαράμιλλα. — Καὶ ὁ κοσμηγάρης Μελίτης.

Ο ΝΟΥΜΑΣ

ΧΡΟΝΙΑ ΙΖ' (ΕΞΑΜΗΝΟ Β')

Σάββατο Ἀθήνα, 21 Νοεμβρίου 1920

ΑΡΙΘ. 711

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ:

ΡΗΓΑΣ ΓΚΟΛΦΗΣ: Λουΐζα—Σὲ παιδικό φίλο.
Γ.Ρ. ΞΗΡΟΠΟΥΛΟΣ: Τὸ θέατρο τῶν ἰδεῶν κι' ὁ
κ. Δ. Π. Ταγκόπουλος.
ΕΒΕΝΟΣ: Ἀντίλαλος.
ΣΠΙΛΤΟΣ ΚΟΥΡΤΟΥΡΗΣ: Ἡ φοιτητικὴ συντροφιά.
ΔΩΡΗ ΚΟΝΤΣΟΥ: Τραγῆδι.
ΝΙΧ. ΘΕΡΒΑΡΤΗΣ—**Κ. ΚΑΡΘΗΙΟΣ**: Δὸν Κιχότης
(συνέχεια).
Ο ΚΟΥΡΜΑΣ: Φαινόμενα καὶ πράγματα.

ΔΗΜΟΣ ΜΗΣΙΩΤΗΣ: Πρωϊνοὶ περὶπατοί.
ΡΗΓΑΣ ΓΚΟΛΦΗΣ: Ὁ Διγενὴς Ἀκρίτας.
ΣΡΑΖΙΣΙΛΛΑ: Τὰ διηγήματα τοῦ Βουτυρά.
ΡΗΓΑΣ ΣΤΕΦΑΝΙΔΗΣ: Ἡ σύγχρονη Γερμ. ποίηση.
ΙΩΣΗΦ ΡΕΦΤΟΠΟΥΛΟΣ: Ὁρτὸς στὴν πλώρη ὁ
Χάροτας—Διαβάτης.
ΑΠΟ ΒΑΟΜΑΔΑ ΣΕ ΒΑΟΜΑΔΑ: Ἡ κοινὴ γῆμη.
Εἶνα περιοδικά.—Χωρὶς γραμματόσημο.

ΥΜΝΟΙ:

ΛΟΥΪΖΑ

Στῆς ζωῆς τὸ ταξίδι,
—τί ταξίδι γοργό!—
λίγησ ὥρας παιχνίδι
σὲ λαχτάρησα ἐγώ...

Σὲ φωτόλουστη μύρα,
κάποια νύχτα θολή,
μεθημένος σοῦ πῆρα
πληρωμένο φίλι.

Τότες εἶμουν στὴν πρώτη
τοῦ καημοῦ ἀπελπισιά.
Φλογισμένη μου ἡ νιότη
καὶ ζητοῦσε δροσιά...

Μὰ σὰ μέναμε μόνοι,
ὦ Λουΐζα μικρή,
τὴν καρδιά μας ποιοὶ πόνοι
πλημμυρίζαν πικροί!

Γι' ἄλλη κλαίω, πληγωμένος,
καὶ μεθῶ νὰ ξεχνῶ.
Τῆς ἀγάπης διωγμένος
ἀπὸ γῆ καὶ οὐρανό.

Γι' ἄλλον κλαίς. Κι ἂν τὸ μάτι
σοῦ δακρῶζει φριχτά—
γροεμός, δόλος, ἀπάτη
χάσκουν μπρὸς σου ἀνοιχτά.

Κ' οἱ δυὸ πόνοι ἐνωμένοι,
νοιώσαν τέτοια χαρά,
τὴ χαρὰ ποὺ μᾶς δένει
μιά, μὰ αἰώνια φορὰ.

Στῆς ζωῆς τὸ ταξίδι,
—τί ταξίδι γοργό!—
λίγησ ὥρας παιχνίδι
σ' εἶδα, σ' ἔχασα ἐγώ...

Μ' ἀπὸ τότε, ὦ Λουΐζα,
φῶς ἢ ἀπλή μου καρδιά,
κ' ἔχει κλείσει, κορνίζα,
τὴν τρελὴ μας βραδιά.

ΣΕ ΠΑΙΔΙΑΤΙΚΟ ΦΙΛΟ

Γιαννάκη φίλε· ἀπὸ τὰ πρῶτα νιάτα
τὴν ἀπάτη ἀρματώθηκες, θυμήσου.
Τὰ μάτια, δίψα ὀλόμαυρα γεμάτα·
τὸ μυαλό σου, ἀργοκίνητο· ἡ ψυχὴ σου,
τῆς ἀρετῆς δὲ γνώρισε τὴ στράτα.
Κῦμα τοῦ πονηροῦ, ἢ συνειδήσῃ σου.
Γιὰ τὴ μᾶθησιν σοῦ εἶπαν: ἀπελπίσου,

γιὰ τὸ γροεμὸ τῆς ἠθικῆς: σταμάτα...
Μὰ κούφιος, ἀλαφρὸς, γλυκὸς στὸ κρῖμα,
τῆς κοινωνίας ἀνέθηκες τὴ σκάλα...
Ξακουστό, πλάϊ σὲ πρόσωπα μεγάλα,
σ' ἀγναντεύω μὲ δόξα καὶ μὲ χρῆμα.
Τιμὲς καὶ θαυμασμοί, παιχνίδια σου εἶναι.
Γιαννάκη, πῶς τρανὸς ἀκόμα γίνε.

ΡΗΓΑΣ ΓΚΟΛΦΗΣ

✻ ✻ ΤΟ ΘΕΑΤΡΟ ΤΩΝ ΙΔΕΩΝ ΚΙ' Ο Κ. Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ ✻ ✻

Α'.

Ἄν ἀπ' ὅλα τὰ φιλολογικὰ εἶδη, τὸ διήγημα ἔχει κάμει στὴν Ἑλλάδα τὶς μεγαλύτερες προόδους, — τὸ λέω κι' ἐγὼ, χωρὶς νὰ τὸ παραπιστεῖω — τὸ δράμα ὠριμένως ἔχει κάμει τὶς μικρότερες. Ἐξετάζοντας κανεὶς τὴ θεατρικὴ μας παραγωγή ἀπὸ τὶς ἀρχὲς τοῦ περασμένου αἰῶνα ὡς τὸ τέλος του, δὲν ἔχει νὰ σταματήσει παρὰ σὲ καμμιά δεκαετία ἔργα. Μερικὰ ἀπ' αὐτὰ, ὅπως ὁ «Χάσις» τοῦ Γεντζέλη, ἢ «Βαβυλωνία» τοῦ Βυζαντίου κι' ὁ «Βασιλικὸς» τοῦ Μάτεσι, ἂν κι' ἀτελέστατα στὴν κατασκευὴ, ἐπιβάλλονται μὲ τὴν οὐσία. Ὁ «Χάσις» π.χ., ἐνῶ δὲν εἶναι διόλου τεχνικὴ κωμωδία, — ἓνας μαθητὴς τοῦ Σχολαρχείου σήμερὰ θὰ τὴ σχεδίαζε θεατρικώτερη—ἀποτελεῖ ὅμως μίαν ἀληθινὰ ἐμπνευσμένη ζακυνθινὴ ἰδιογραφία κι' ἀκόμα μιὰ σατυρικὴ ψυχογραφία ψευτοπαλληκάρῳ, ἀνώτερη τοῦ καὶ χρόνου, πού ἂν τὴ βοηθοῦσε κι' ἡ μορφὴ, δὲ στεκόταν πλὴν στὶς μολιέριες. Μὰ κι' ἔτσι, ὁ μονόλογος ἐκεῖνος τοῦ Χάσι, πού, πολιορκημένος στὸ μαζὶ του, ἀρχίζει :

Πατέρες δὲν ἐκλάψανε, μαννάδες, τοὺς ὄγιούς τους...

κι ἀραδιάζει ὅλα τὰ φανταστικά του κατορθώματα, πού τὰ πιστεύει κι' ὁ ἴδιος, ἐνῶ ἀπέξω ὁ ἐχθρὸς του Διαμαντῆς τὸν φοβερίζει μ' ἓνα τρομπόνι, κι' αὐτὸς δὲν τολμᾷ νὰ βγῆ νὰ μετρηθῆ μαζί του, ἀλλὰ φαμιφαρονίζει κλεισμένος μέσα, κι' ἀφοῦ καυχῆθῆ καλά - καλά, τελειώνει ἔτσι :

Καὶ τώρα τέτοιο ἀπόκλεισμα ; «ὄξω, Κερατο-Χάσι» ;
Μ' ἓνα τρομπόνι ὁ Διαμαντῆς καὶ θα μας τσαρταίωση ;

ὁ μονόλογος αὐτός, λέω, εἶναι ἀπὸ τὰ ριζοτρύγημα τῆς νεοελληνικῆς φιλολογίας. Οὔτε ἡ «Βαβυλωνία», σὰν κωμωδία, εἶναι βέβαια πολὺ τεχνικώτερη ἀπὸ τὸ «Χάσι». ἔχει ἔμως τὸ πιὸ ὁμορφὸ θέμα πού μποροῦσε νὰ θεῆ ἓνας ρωμῖος κωμωδιογράφος ἐκεῖνου τοῦ καιροῦ, ἀποτελεῖ μίαν ἀληθινὰ εὐτυχισμένη ἐμπνευση καὶ παρουσιάζει τέλειους, κλασικούς, μποροῦμε νὰ ποῦμε, ὄχι μόνον στὴ γλῶσσα, ἀλλὰ καὶ στὸ ἦθος καὶ στὴ σκέψη, τοὺς κυριώτερους ἐθνολογικοὺς τύπους τοῦ Ἑλληνισμοῦ, ἀπὸ τὸν Ἀνατολίτη ὡς τὸν Ἑφρασιώτη, μὲ τὸ θαυμάσιο εὖρημα τοῦ αἰώνιου Λογιώτατου, πού δὲν ἔχει πιά οὔτε πατρίδα οὔτε γλῶσσα, μὲ τὸ νὰ ἐπιμένῃ νὰ μιλά «τὴν τῶν προγόνων». Ὅσο γιὰ τὸ «Βασιλικὸς», αὐτὸς παρουσιάζει βέβαια μίαν πολὺ ἀνώτερη θεατρικὴ μορφὴ, θάρμα γιὰ τὴν ἐποχὴ του, — τὸ ζακυνθινὸ δράμα τοῦ Μάτεσι τυπώθηκε στὰ 1856 — ἀλλὰ περισσότερο ἀπὸ τὴν τεχνικὴν του κατασκευὴ κάνει ἐντύπωση γιὰ τὴν κοινωνικὴν του παρατήρηση καὶ τὴ φιλοσοφικὴν του ἰδέαν. Μποροῦμε νὰ ποῦμε, πὼς ὁ «Βασιλικὸς» εἶναι ὁ μακρινὸς πρόδρομος, στὴν Ἑλλάδα, τοῦ «θεάτρου τῶν ἰδεῶν», πού ἐμελλε νὰ ξαναφανῆ τόσο ἀργότερα. Γιατὶ ἓνα εἶδος «Ζωντανῶν καὶ Πιεθμένων», ἢ ἓνα εἶδος «Σημέρωμα» εἶναι καὶ τὸ ζακυνθινὸ δράμα τοῦ 1856. Παρουσιάζει τὴν πᾶλη μιᾶς παλιᾶς κοινωνίας πρὸς μίαν ἄλλη καινούργια, — καινούργια σὲ ἰδέες, σὲ συστήματα, σὲ ὅλα, — καὶ τὴ νίκη τῆς δεύτερης, τὴ μοιραία.

Ἄλλὰ ὁ «Βασιλικὸς» τοῦ Μάτεσι οὔτε παίχτηκε ποτὲ σ' Ἑλληνικὸ θέατρο, — καὶ θάταν δύσκολο νὰ θῆκε, οὔτε διαβάστηκε, φυσικὰ, ἐκτὸς ἀπὸ λιγοστοὺς παιχτῆρι χωρὶς κάποια διασκευή, — οὔτε ξανατυπώφιλόμενος στὸν καιρὸ του, κι' ἀπὸ ἀκόμα λιγώτερος μελετητὴς στὸν καιρὸ μας. Γιὰ πολλὰ χρόνια, βλέπετε, ἡ κατὰστασις τοῦ ἔθνους μας, — μ' ἓνα μικρὸν τὸν μόνον μέρος ἐλεύθερο κι' ἐνωμένο, μὰ μὲ τὸ μεγαλύτερο σκλαβωμένο, σκορπισμένο, ἀπολειπόμενο, καὶ χωρὶς μίαν γενικὴν καὶ ὁμοίομορφη ἐκπαίδευση, — ἐμπόδιζε τὴν πνευματικὴν ἐκείνη ἐπικοινωνία, πού θὰ εὐκόλυνε τὴ γένεση καὶ τὴν προαγωγὴν μιᾶς κοινῆς παραδόσης 'ς ὅλα τὰ φιλολογικὰ εἶδη. Γι' αὐτὸ πολλὰ γενναῖες προσπάθειες πῆγαιναν χαμένες καὶ πολλὰ καλὰ ἔργα περνοῦσαν χωρὶς ἀπήχηση, χωρὶς ἐπίδραση, χωρὶς συνέχειαν. Ἄν οἱ συνδῆκες τοῦ ἔθνους μας ἦταν διαφορετικῶς, ὁ «Βασιλικὸς» π.χ. τοῦ Μάτεσι καὶ γνωστός θὰ γινόταν 'ς ὅλα τὰ κέντρα τοῦ Ἑλληνισμοῦ, καὶ μιμητὴς ἀξιῶν θὰ ἔβρισκε χωρίτερα, καὶ τὸ κοινωνικὸν δράμα, θεμελιωμένο καλὰ ἀπὸ τότε, θὰ βρισκόταν σήμερὰ σὲ ἀφάνταστη ἀκμῇ. Ἄλλὰ πού ! Ἐπῆρε νὰ περάσουν πενήντα ὀλίγερα χρόνια, γιὰ νὰ γίνῃ δυνατό νὰ φανοῦν οἱ πρῶτες δοκιμῆς τοῦ Καμπύση(*) καὶ νὰ ἀρχίσῃ πάλι νὰ δροσίξῃ τὸ φτωχὸ καὶ μαρομένο νεοελληνικὸν θέατρο κάποιο φῶσμα ζωῆς. Μόνον, ἀλήθεια, μερικὰ ἔργα πού βγήκαν στὴν Ἀθήνα τὰ ὕστερα χρόνια τοῦ περασμένου αἰῶνα, μὲ τὴν Ἀναγέννηση πού ἔφερε ἡ γλωσσικὴ ἐπανάσταση, μποροῦν νὰ θεωρηθοῦν σὰ συνέχεια τοῦ ζακυνθινοῦ ἐκεῖνου «Βασιλικῶν». Στὸ ἀναμεταξύ αὐτό, τὸ θεάτρον μας, μὲ ἄλλες λογιωτατιστικὰς ἐπιδράσεις, καταγινόταν νὰ τελειοποιῆ τὶς μορφῆς του, τὰ καλοῦπια του, χύνοντας μέσα σ' αὐτὰ ἀψυχη, νεκρωμένη ὕλη, μυθολογικὴ καὶ ἱστορικὴ, — ἀπὸ τὴν ἀρχαία ἑλληνικὴ ἱστορία προπάντων καὶ κατόπι ἀπὸ τὴν βυζαντινὴν, — καὶ νὰ ξεφουρνίσῃ νεοκλασσικὰς τραγωδίας, σὲ ὑπεραγαθίσουσα γλῶσσα, λιγώτερο ἢ περισσότερο σύμφωνες μὲ τοὺς κανόνες τοῦ Ἀριστοτέλη. Ὅσο γιὰ τὴν κωμωδία τῆς ἐποχῆς, καὶ αὐτὴ ἀκόμα, χωρὶς ζωὴ καὶ χωρὶς ἐμπνευση, προσπαθοῦσε νὰ μὴν ἀπομακρύνεται ἀπὸ τὰ χνάριζα τοῦ Ἀριστοφάνη ἢ τοῦλάχιστο τοῦ Μολιέρου. Ἡ «Φαύστα» εἶναι, νὰ ποῦμε, τὸ κορύφωμα αὐτῆς τῆς σχολῆς κι' αὐτῆς τῆς μεθόδου. Ἄλλὰ μ' ὅλη τὴ τρανταχτὴ, τὴ χωρὶς προηγούμενον ἐπιτυχία πού εἶχε τὸ ἀριστούργημα τοῦ Βερναρδάκη, κάποια ἄλλα ἔργα τοῦ τότε θεάτρου μᾶς φαίνονται καὶ στὴ μορφὴν ἀνώτερα καὶ στὴν οὐσία. Ἐν' ἀρ' αὐτὰ εἶναι καὶ ἡ «Γαλατεια» τοῦ Βασιλειάδη, πού ἡ γνήσια δραματικὴ τῆς ἐμπνευση μόνον μὲ λιγοστὲς τοῦ κατοπινοῦ Περεοιάδη μπορεῖ νὰ συγκριθῆ. Γιὰ μερικὰ ἄλλα πάλι μποροῦμε νὰ ποῦμε πὼς στέκονται, στὸ διάμεσον μεταξὺ ζωῆς καὶ νεκρῶν, στὸ μεταίχμιον μεταξὺ ψευτιάς καὶ ἀλήθειας, στὸ κατώφλι πού περνοῦμε ἀπ' τὸ παλιὸ, τὸ μουχλιασμένο ἐ-

(*) Τὴ δική μου θεατρικὴ ἐργασία τὴν παραμερῶν ὅλων διόλου ἀπ' αὐτὴ τὴ μελέτη. Σὰ νὰ μὴν ὑπάρχη. Γε. Σ.

(**) Οἱ νεοκλασσικὰς τραγωδίας ἐκεῖνης τῆς ἐποχῆς εἶναι ἐπιρρασιμένες κι' ἀπὸ τὸ σύγχρονόν τους Ρομαντισμόν μὰ δὲ μᾶς ἐνδιαφέρουν τώρα τέτοιαις λεπτομέρειαις. Γε. Σ.

κείνο Θέατρο, στο νέο, το φουσημένο από την αύρα των νέων ιδεών. Κι αυτά είναι οι χαριτωμένες και τεχνικώτατες αληθινά κωμωδίες του Κορομηλά, (Η «Τύχη της Μαρούλας» προπάντων), οι λιγότερο τεχνικές μὰ ζωντανότερες άκόμα του Κόκκου, (ή «Λύρα του Γέρω - Νικόλα» κτλ.), κι ό «Γενικός Γραμματέης» του κ. Καπετανάκη, που θάταν άδικος όποιος θάρνιόταν τη μικρή μὰ καλή τους επίδραση.

* * *

Δέκα χρόνια ύστερ' από το «Μυστικό του Γάμου» και τη «Φάρσα της ζωής» του Καμπύση, φάνηκαν οι «Ζωντανοί και Πεδαιμένοι» του κ. Δημ. Π. Ταγκόπουλου (1895 — 1905). Από τότε ό ιδρυτής του «Νουμά» δέν έπαψε γὰ καταγίνεται με το θέατρο κι ως τὰ σήμερα έχει νὰ επιδείξει μιὰ εργασία από καμιά δεκαριά δράματα, μελετημένα και φροντισμένα, που τρία απ' αυτά, τὰ πρώτα, («Ζωντανοί και Πεδαιμένοι», «Αλυσίδες» και «Στην οξόπορτα»), άνατυπώθηκαν τελευταία 'ς έναν τόμο από την εταιρεία «Τύπος» (*). Μερικά παίχτηκαν και σε διάφορα θέατρα κ' είχαν όλη την επιτυχία της έκτίμησης, το συξέ ν τ' έ σ τ ι μ, όπως τó λένε οι Γάλλοι. Μά ό κ. Ταγκόπουλος δέν είναι από τους θεατρικούς διομηχίνους. Εργάζεται για τó μέλλο, κι' ελπίζει πως όταν με τόν καιρό, θά μορφωθή ένα Έλληνικό Θέατρο Τέχνης, θά βρούν σ' αυτό και τὰ έργα του, — δυό τρία τουλάχιστο, τὰ πιο άρτια, — τη θέση που τους αξίζει. Άνηκει στη χορεία των πιο διαλεκτών μας συγγραφέων, που, από τόν καιρό του Καμπύση, καλλιεργούν τó λεγόμενο «Θέατρο των Ίδεών», και που είναι ό κ. Καζαντζάκης του «Ξημερόματος» και του «Πρωτοιάστορα», ό κ. Αγγέλης του «Μπροστά στους άνθρώπους», ό κ. Χόρν του «Μαύρου Καραβιού» και της «Παναγιάς της Κατηφορήτισσας», ό κ. Ποταμιάνο του «Φάρου», ό κ. Ψυχάρης του «Κυρούλη», ό κ. Παλαμάς της «Τροισεύγειης», ό κ. Νιρβάνας του «Χελιδονιού», ό κ. Μελάς του «Άσπρου και Μαύρου» και άλλα.

Ζητώ συγγνώμη απ' όσους παραλείπω, γιατί αυτή τη στιγμή δέν θάταν δυνατό νό τους θυμηθώ και νά τους αραδιάσω όλους. Μά κι απ' όσους θυμούμαι κι απ' όσους ξεχνώ, τόν κ. Ταγκόπουλο, 'ς ό,τι άφορρά αποκλειστικά τó λεγόμενο «Θέατρο των Ίδεών», τόν ξεχωρίζω. Μου φαίνεται ό καλύτερος. "Η, αν θέλετε, ό πιο άρτιος, ό πιο τεχνίτης στο είδος, κι ό πιο δραματικός. Στην άρχή δέν είχα αυτή την ιδέα. Άπεναντίας, ένα δυό από τὰ πρώτα του έργα τὰ χτύπησα ίσια ίσια γιατί δέν μου φάνηκαν δραματικά. Άλλά όσο προχωρούσε και ξετυλιγόταν ό θεατρικός αυτός συγγραφέας, όσο τὰ έργα του διαδεχόνταν τήνα τάλλο, όλόένα πιο ώριμα και πιο σοβαρά, τόσο έβλεπα φανερότερο κάποιο ειδικό ταλέντο, πού του κάκου τó ζητούσα στους άλλους ή που αν τώδρισκα καμιά φορά και 'ς αυτούς, τήγανα από μπροστά μου με τη συνέχεια. Και τώρα, που έχω ύπ' όψη μου όλάκερο τó δεκαπεντάχρονο έργο του κ.

(*) Αναγγέλλεται και δεύτερος τόμος: μ' άλλα τρία «ό Άσπρος», «ό Άρχοντάκης» και «τό Μαύρο Χέρι». Είναι άκόμα «ό Λυρωμός», «τό Καινούργιο Σπίτι», «ή Μυριέλλα», τó «Όλόκληρα στους Τάφους», τó «Άνω σχώμενες καρδιές», έντεκα τó όλο κομμάτια, πολύπρακτα και μονόπρακτα.

Ταγκόπουλου, στοχάζομαι, συμπεραίνω, πως ό άνθρωπος αυτός της ιδέας πράγματι κάτι είχε μέσα του, που μπόρεσε νά τó βγάλει μεθοδικά, συστηματικά, με τη θέληση εκείνη και την επιμονή, που όταν δέν υπάρχουν δυνατές, και τó δυνατότερο ταλέντο πάει χαμένο. Χωρίς δέβαια νά είναι και τέλειος στο είδος του, προχωρεί σταθερά προς την τελειότητα. Εργάζεται, νά! 'Σ αυτό, τó συστηματικό και τó επίμονο της εργασίας, μόνο ό Καμπύσης, — έννοώ πάντα από τους μοσειδείς, — θά του παράδωαινε. Άλλά τὰ κοινωνικά έργα του μακαριότη εκείνου, εκτός από τó ποιητικό «Δαχτυλίδι της Μάννας», είναι πολύ λιγότερο άρτια από τὰ έργα του κ. Ταγκόπουλου. Έπειτα, ό Καμπύσης γρήγορα βγήκε από τó δρόμο του και χάθηκε στα σύννεφα, στο χάος. Ένα τέτοιο παρατηρώ και στον επίσης εργατικό κ. Χόρν, που ό συμβολισμός του φθάνει κάποτε στην ακαταληψία. Όσο για τόν κ. Μελά, τόν άριστοτέχνη του ρεαλιστικού «Κόκκινου Πουκάμισου» και του άλληγορικού «Χαλασμένου Σπιτιού», άδικα θά ζητούσε κανένας στο έργο του μιὰ συνέχεια τού καθαρά ιδεολογικού «Άσπρου και Μαύρου». Στη σφαίρα αυτή, τίποτα τελειότερο δέν ξέρω από τó «Φάρσ» του κ. Ποταμιάνου. Άλλι είναι μοναχικός, όπως και τó λαμπρό εκείνο «Μπροστά στους ανθρώπους» του κ. Αγγέλη. Γενικά, οι άλλοι εργάτες τού λεγόμενου «Θεάτρου των Ίδεών», περιορίστηκαν σ' ένα δυό έργα κι' ή σώπασαν ή παραστράτισαν. Μόνο ό κ. Ταγκόπουλος έχει τη σταθερή κ' ίσια εργασία που είπαμε. Κι' είτε γιαυτό, — όποιος επιμένει, λένε νικαίει, — είτε και γιατί ήταν και καλύτερα προικισμένος, κατάφερε ως τώρα κάτι γενναίο στο είδος του και, μ' όλες του τις άτέλειες, πολύ επιβλητικό.

Άλλά πριν δικαιολογήσω αυτή τη γνώμη μου με τὰ πάγματα, θά εξετάσω πρώτα πλατιά τι είναι τó λεγόμενο «Θέατρο των Ίδεών». Κι' έπειτα θά δείξω, άρθροντας πια τις συγκρίσεις με τους άλλους, — που μπορεί νά είναι κι άστογες, γιατί δέν μελέτησα άκόμα για μιὰ τέτοια συγκριτική και μιλώ μόνο από άνοιμήσεις κι' εντυπώσεις καλές. — θά δείξω, λέω, πόσο ό κ. Ταγκόπουλος κατέχει τὰ μυστικά του και πόσο αξίζει, από τή γνώμη μου πάντα, τó θεατρικό του έργο.

(Συνέχεια)

ΓΡ. ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΣ

ΑΝΤΙΛΑΟΣ

Και τὰ λουλούδια πούκοβα κάπνισ για νάναστήσω,
Σέ μιάν αϊγή πεθαίναν,
Και τὰ τραγούδια που'πιανα—ώρμε—νά τραγουδήσω,
Σά μοιρολόγια θγαίναν.
Μά καί, στην άκρη τού γιγαλού, ως είτανε νά γείρω,
Τάραθμο κορμί μου,
Ένας σιγός κρυφόλαλος που σκόρπαιε τριγύρω,
Κυλούσε στην ψυχή μου.
Κι όταν ή θλίψη μου άφρινα μικρά νά ξεθυμάνει,
Σέ μαύρα μοιρολόγια,
Τραγούδια, λές, κι άντήχαιε τριγύρω τó λιμάνι.
Μέ πελαγίσια λόγια.
Τώρα τó δρόμο σαν περνώ, μες στη βόη τού άγέρα,
Ό νούς μου άκαλογέρνει,
Κάτι σά μακρινή φωνή, από 'να πέλαο πέρα,
Μ' άγγίζει και μέ φέρνει.

Η ΦΟΙΤΗΤΙΚΗ ΣΥΝΤΡΟΦΙΑ

Ὁ καθηγητὴς τοῦ Γυμνασίου Χίου κ. Μίλτος Κουντουρῆς, μᾶς ἔστειλε τὸ παρακίτω γράμμα, ἀπαντώντας στὸν τρισεξαριθμημένο Παιδολόγιο κ. Κωστή Χαριτάκη, πὸς τίς προάλλες τσαμπούνισε σὲ κάποια φυλλάδα πὸς ὁ Ταγκόπουλος ἱπονόμεισε καὶ κατ'ἄστυρεψε μίαν ὥραϊαν ἐπάνθειον, ὅπως ἐπὶ τὸ λυρικώτερον ἀπεκάλεσε τὴ «Φοιτητικὴ Συντροφιά».

Φίλε Νουμά,

Ἔπεσε στὰ χέρια μου τίς προάλλες ἓνα μακαριτικό λαθρόβιο φύλλο, καὶ μὲ κατάπληξή μου διάβασα ἐκεῖ ἓνα ἄρθρο τοῦ κ. Κωστή Χαριτάκη γιὰ τὴ «Φοιτητικὴ Συντροφιά». Συχνὰ ἔχω δεῖ ὡς τώρα, σὲ περιοδικὰ κ' ἐφημερίδες νὰ γίνεται λόγος γιὰ τὸ χαριτωμένο ἐκείνο σωματεῖο τῶν εἰκοσὶ μᾶς χρόνων, καὶ πάντα, θεληματικὰ ἢ ἄθελα νὰ διαστρεβλώνεται ἡ ἱστορία του. Δὲ μ' ἔμελε αὐτὸ, ἐνόσω οἱ ἀνακριθείες εἴταν γιὰ ὄφελος τῶν παιδιῶν ἐκείνων καὶ πάντα καλῶν συντρόφων καὶ φίλων μου. Μὰ ὅταν προχθὲς διάβασα τὸ ἄρθρο τοῦ κ. Χαριτάκη, πὸς εἶναι γραμμένο γιὰ ὀρισμένους σκοποὺς κὶ ὄχι γιὰ νὰ ξεπερετῆσει τὴν Ἀλήθεια, σκεδὸν ὀργιστέμα ἐναντίον τοῦ παιτοῦ καλοῦ μου φίλου, πὸς καταδέχτηκε νὰ μεταχειριστῆ τὸνομα τῆς ἀγνῆς καὶ ἰδανικῆς ἐκείνης Συντροφιάς μᾶς γιὰ νὰ πληγώσει τάχα ἓναν ἐχθρὸ του(;) — ἄς ποῦμε, τὸν κ. Ταγκόπουλο, καὶ νὰ παινέσει κάπως κομικὰ τὸν ἑαυτοῦλη του!

Κ' εἶναι ἀξιοδορήγητο, μὰ τὴν ἀλήθεια, καὶ θλιβερὸ τὸ φέροισμο αὐτὸ τοῦ Χαριτάκη ἐνάντια σ' ἓναν Ταγκόπουλο, πὸς ὅλοι μᾶς ξαίρουμε μὲ πόσες ἀτομικὲς τὸν καταστροφὲς καὶ μὲ τί ἀγῶνες μπόρεσε ὡς τώρα νὰ βαστάξει στὸν ὄμο του ἓνα ἔργο, πὸς σημαίνει μιά νέα ἐποχὴ καὶ μιά νέα περίοδο στὴ νεοελληνικὴ σκέψη, τέχνη καὶ κοινωνία. Κ' εἶναι ἀσέβεια στὴν Ἀλήθεια καὶ στὴν Ἰδέα τοῦ Δημοτικισμοῦ, ἀσέβεια καὶ βλαστέμα στὴ «Συντροφιά» μᾶς ἐκείνη πᾶρρα λόγια, πὸς ὁ πικαρσιμένος — ποιὸς ξαίσει γιὰτί — Χαριτάκης μᾶς τινάζει μὲ τὸ ἄρθρο τοῦ λαθρόβιου. «Ἐζήτησε, λέει, χρήματα ὁ Ταγκόπουλος γιὰ νὰ ὑποστηρίξει τὴ Συντροφιά μᾶς!...» Ὁσγίεται κανεὶς νὰκρίει τέτιο πράμα, ὅταν ἀναθεωρεῖται πὸς ὁ «Νουμάς», ἕξελλος ἀπὸ γὰρὰ γιὰ τὴν ἰδοσή μᾶς, ἀφιέσωνε στήλες καὶ σελίδες ἀλάκερες καὶ δημοσίευε τίς προκηρύξεις καὶ τὰ πρακτικὰ μᾶς. Κρατοῦσα ἐνὸς τὰ λεωτὰ τῆς «Συντροφιάς» μᾶς καὶ ξαίρω τι θὰ μποροῦσαμε νὰ διαθέσουμε. Ἄν ὁ κ. Χαριτάκης ἔλεγε πὸς ὁ Ταγκόπουλος καὶ ὕλικὴ ἀκόμα βοήθεια πρόσφερε στὴ «Συντροφιά», θὰ εἴταν πὸς κοντὰ στὴν Ἀλήθεια. Γιατί πὸς καὶ μὲ τί λεωτὰ θὰ πληρώνουμε μετὶ τίς λίγες ἐκδόσεις πὸς θγάλαμε τότε; ἀνίσως ὁ «Νουμάς» δὲ δεχότανε νὰν τίς δημοσιεύει πωτῆτερα κ' εἶται σημαντικὰ νὰ μᾶς ἀλαφρώνει ἀπὸ τὰ ἔξοδα τῶν τυπωτικῶν;

Ἔπειτα σὲ ποιὸν, γιὰ ὄνομα τοῦ Θεοῦ, χρωστᾶμε τὴ φανταχτερὴ διάδοσή μᾶς; Ἀπὸ τὰ πέρατα τῆς Ἑλλάδας μᾶς ἔστειλαν, χάρις στὸ «Νουμά», παινετικὰ γράμματα καὶ σωροὺς διβλίων γιὰ τὴν προπαγάνδα. Οἱ καλύτεροι ἀπὸ τοὺς λογοτέχνες μᾶς κάμανε δουλὲς γιὰ τὴ Συντροφιά μᾶς. Ὁ Φωτιάδης, δὲ τὰ

δημοσιεύματα τοῦ «Νουμά» ὀρηθήκα νὰ γράφει τὸ ἀφιέρωμά του ἐκείνο! Τί θὰ εἴμαστε, χωρὶς τὸ «Νουμά»; Μιά μποεμικὴ συντροφιά ἀπὸ λίγα ἄτομα, ἀδύναμη κὶ ἀγνωστὴ, κ' ἴσως λιγώζω. Κὶ ἀκόμα, ἂν ἐθγάσαμε μ' ἓνα ὀποιοδήποτε τρόπο, δικὸ μᾶς δελτίο, καθὼς μελετήσαμε κάποτε, αὐτὸ ποτὲ δὲ θὰ μεγάλωνε τόσο τὴ φήμη τῆς «Συντροφιάς» μᾶς, ὅπως περιλάμπρη τότε τὴν εἶχε καταστήσει ὁ «Νουμάς». Εἶδαμε δὲ κάδλας τὴν ἀπελπιστικὴ κυκλοφορία πὸς εἶχαν οἱ δύο — τρεῖς ἐκδοσούλες μᾶς!...

Αὐτὰ τὰ μάταια κὶ ἀναχρονιστικὰ φωνάζει τώρα ὁ καλὸς μᾶς Χαριτάκης. Καὶ λέει ἀκόμα, πὸς ὁ Ταγκόπουλος εἶναι ὁ αἴτιος τοῦ ὀθνησίματός της, ἐνὼ εἶναι γνωστὸ πὸς ἡ «Συντροφιά» ἀτρόφησε καὶ σιγά σιγά ἔσθησε μὸλις ἡ διοίκησή της δόθηκε σὲ χέρια ξένα πρὸς τὴν ἀρχικὴ ἰδεολογία καὶ τοὺς πρώτους νεανικοὺς ἐνθουσιασμοὺς καὶ τοὺς σκοποὺς της.

Ὅσο γιὰ τὸ ἄλλο σημεῖο τοῦ ἄρθρου τοῦ κ. Χαριτάκη, τί νὰ πεῖ κανεὶς; Χαίρουμαι πὸς εἶται παινέει τὸν ἑαυτὸ του κ' ἐγαλογοῖ ὁ φίλος μου. Εἶη τὸ ὄνομά του δεδοξασιμένον εἰς τοὺς αἰῶνας... Γιατί, δυστυχῶς, γιὰ νὰ εἰπωθεῖ καὶ δῶ ὀλόσωμη ἡ ἀλήθεια, θὰ χρειαστῆ, μαζὶ μὲ τὰ ὄνόματα τοῦ Φιλ. Δραγοῦμη καὶ Μάνου Βατάλα, συχνὰ νὰ λιβανιστῆ καὶ τὸ δικὸ μου, καὶ τέτιο πράμα — τέτιο δόξα! — τὴ χαρίζω ἀλάκερη στὸ φίλο μου Χαριτάκη, πὸς, καθὼς φαίνεται, πᾶει νὰ τρελλαθεῖ μὴν τὴνὲ χάσει ὁ εὐλογημένος!

Χίος 30/10)20.

Δικός σου
ΜΙΛΤΟΣ ΚΟΥΝΤΟΥΡΑΣ

ΤΡΑΓΟΥΔΙ

Τῆς Φώτας

Δὲν εἶναι τίποτα ὀμορφότερο
Σὰν τὴ φτωχοῦλα τὴ θωριά σου,
Ὅταν τὰ ἀλόξανθα μαλλιάκια σου
Γέρνουν ἀπάνω στὴ δουλειά σου.

Τὰ δαχτυλάκια σου ματῶνουνε
Δίχως παράπονο εἶτε ζούλια,
Γιὰ νὰ στολίσουνε τίς πλούσιες
μὲ βελουδάκια καὶ μὲ τούλια.

Σένα τὰ ρούχα σου τριπήσανε
Κὶ ἀπ' τὸ παλιὸ σου σκαρπινάκι,
Σὰ θρέχει μπαινουν τὰ νερόβροχα
Καὶ σοῦ παγώνουν τὸ κορμάκι.

Μὰ εἶσαι ὀμορφότερη ἀπ' ὄλες τους,
Κ' εἶναι τὸ στόμα σου λουλούδι,
Τὰ δαχτυλάκια σου κρινόφυλλα
Κ' εἶναι ἡ φωνούλα σου τραγοῦδι.

Θέλω νὰ γέρνεις τὰ ματόμυδα,
Νὰ μισανοίγεις τάχειλάκι...
Γιὰ σένα παίρνω τὸν ἀνήφορο
Πὸς φτάνει σ' ἄσπρο σου σπατάκι.

ΔΩΡΑ ΜΟΥΤΣΟΥ

Ο ΝΟΥΜΑΣ

ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗ, ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ

ΒΓΑΙΝΕΙ ΚΑΘΕ ΣΑΒΒΑΤΟ

Ίδρυτής και Διευθυντής: Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

Εκδότης και Διαχειριστής: ΧΡ. ΓΑΝΙΑΡΗΣ & ΣΙΑ

Ταχυτικοί συντάκτες: ΡΗΓΑΣ ΓΚΟΛΦΗΣ, ΚΩΣΤΑΣ ΠΑΡΟΡΙΤΗΣ, Γ. ΦΤΕΡΗΣ, ΚΙΜΩΝ Ι. ΘΕΩΔΩΡΟΠΟΥΛΟΣ, ΠΑΝΟΣ Δ. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

Όσα γράμματα ενδιαφέρουν τη Διαχείριση πρέπει να διευθύνονται:

Κ. ΓΑΝΙΑΡΗΝ & Σίαν Σοφοκλέους 3, ΚΟΡΗΝΑΣ

ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ: Γιά την Ελλάδα	δρ.	20	τό χρόνο.
	>	10	τό εξάμηνο.
	>	5	τό τρίμηνο.
Γιά την Αγγλία και Αίγυπτο	£	1	τό χρόνο
	£	0,10	τό εξάμηνο
Γιά την Αμερική	\$	5	τό χρόνο
	\$	3	τό εξάμηνο

Και γιά τα άλλα μέρη ανάλογα

νά γίνεται. Ένας κουρελλιαζόμενος καταμουτζουρωμένος και καταδαρμένος κατέβαινε τις μαρμαρένιες σκάλες του παλατιού, κι από πίσω του άσπερι ξεφρενιαζόμενο, άφρισμένο, τόν έβριζε προδότη! πουλημένο! τού χτυπούσε γκαζοτενεκέδες, τού πετούσε κατακέφαλα σαπιολέμονα, κλούβια ωύα κι άλλα τέτια, και με γιούχα και σπρωξιές τονε βιάζανε νά κατέβει δυό - δυό και τρία - τρία τα σκαλοπάτια.

— Πούδς είν' αυτός ό φουκαράς; ρωτάει ό θεζύρης.

— Είναι ό προκάτοχός σου, ύψηλότατε, τού λένε. Είναι ό έρμος που ίσαμε τούτη την ώρα είτανε θεζύρης.

— Και γιατί τόν κάνουν έτσι; Ξαναρωτάει.

— Μά, μιá και δέν είναι πιá θεζύρης... τού άπαντούν.

Τρομαγμένος ό καινούργιος θεζύρης, θγάζει τα χρυσά τα ρούχα, τούς τα παροδίνει και φεύγει, λέγοντάς τους.

— Γειά σας! Σάς ευχαριστώ γιά την τιμή, μά δέν τό θέλω, τό φοβάμαι, τό δεζυριλίε πς...

ΚΑΤΑ θετικές πληροφορίες, που έχει ό «Νουμάς», ή παραίτηση που έδωκαν οι κ. κ. Δελμούζος, Τριανταφυλλίδης και Γληνός, είναι διατυπωμένη έτσι:

Πρός τό Σεβαστόν Ύπουργείον επί των Εκκλησιαστικῶν και τής Δημοσίας Εκπαιδεύσεως.

Κύριε Ύπουργέ,

Έπειδή ή έν τῷ Ύπουργείῳ τής Παιδείας ύπηρεσία μου συνδέεται άναποσπάστως με ώρισμένο πρόγραμμα γλωσσικής και εκπαιδευτικής μεταρρυθμίσεως, τό όποιον από τριών και πλέον ετών εφημερόζετο υπό τής Κυβερνήσεως των Φιλελευθέρων και επειδή δέν δύναμαι νά γνωρίζω εάν ή Σεβαστή Κυβέρνησις πρόκειται νά συνεχίσει τό πρόγραμμα τούτο, έπιθυμῶ νά διευκολύνω Ύμιας εις την λήψην σχετικής άποφάσεως, λαμβάνω την τιμήν νά υποβάλω την από τής θέσεώς μου παραίτησίν μου.

Έν Αθήναις τῇ 5 Νοεμβρίου 1920.

Έπίσης, ύστερα από τό άρθρο, που δημοσίεψε την Κυριακή 8 τού Νοέμβρη ή «Πολιτεία Αθηνών», με τόν τίτλο «Νά μή χαθῇ ό,τι έκερδήθη», και που τυπώσαμε και μείς στο περασμένο φύλλο μας, οι κ. κ. Δελμούζος, Τριανταφυλλίδης και Γληνός έστειλαν στο Διευθυντή τής «Πολιτείας» κ. Νικολούδη τό ακόλουθο γράμμα:

Αξιότιμε κ. Νικολούδη,

Θεωρούμε χρέος μας νά σάς ευχαριστήσουμε θερμά γιά τό χτεσινό σας άρθρο, όχι γιατί θεωρούμε την εκπαιδευτική μεταρρύθμιση έργο δικό μας, παρά γιατί, σαν εργατές τής, την πονούμε και έχουμε άπόλυτη πίστη στην έθνική της άποστολή. Και με την ευκαιρία αυτή σάς δηλώνουμε πώς κ'έξω από τή δημόσια ύπηρεσία είμαστε πρόθυμοι νά βοηθήσουμε μ'όλας μας τίς δυνά-

ΦΑΙΝΟΜΕΝΑ ΚΑΙ ΠΡΑΓΜΑΤΑ

ΕΠΙΤΕΛΟΥΣ, καιρός πιá, ό πανέλληνές μου, δίχως νά λιγοστέψει ό βασιλικός μας οίστρος, νά πάψουμε νά βρίζουμε τό Βενιζέλο προδότη. Δέν άξίζει. Θα μās γελούν, όχι οι ξένοι, — τούς ξένους, τούς κουτόφραγκους, ποιός τούς λογαριάζει πιá; Αυτούς, με την τελευταία έκλογή μας τούς κατακουρελιάσαμε πιá μιá γιά πάντα, — θα μās γελούνε λοιπόν όχι πιá οι ξένοι, μά μερικοί δικοί μας, που τα βλέπουν άναποδα τα πράματα. "Αν επιμένουμε νά τονε λέμε τό Βενιζέλο προδότη, τούτο σημαίνει πως μερικές λέξεις άρχισαν νά χάνουνε στις ήμέρες μας τή σημασία τους. Γιατί, πώς μπορούμε νά πούμε προδότη ένα χριστιανό, που έφερε τα σύνορά μας μερικές ώρες δξω από την Πόλη; "Αν έχουμε άδικο, νά μās συμπαθάτε. Άνθρώποι είμαστε και μείς και μπορεί νά πέφτουμε κι δξω.

ΣΥΝΕΡΓΑΤΗΣ μας πολύτιμος, που ύπογράφεται «Αίσωπος», μās έταξε πως θα μās στέλνει κάθε βδομάδα κ' ένα παραμυθάκι γιά τή στήλη τούτη. «Παραμυθάκι, όμως, λέει, χωρίς επιμύθιο, γιά νά μη σκανταλίζεται κανείς. Τό επιμύθιο τό θγάζει κανένας σύμφωνα με τό γούστο του». Κι άρχινάει έτσι:

Μιá φορά ό Σουλτάνος διάλεξε κάποιονε γιά θεζύρη του, κ' έστειλε σπίτι του μουσικές, στρατό, μεγιστάνες γιά νά τόν παραλάβουν και νά τόν φέρουν τιμητικά στο παλάτι. Πήγανε λοιπόν όλοι αυτοί σπίτι του, τόν ντύσανε στα χρυσά, τονε βάλανε μπροστά, και τόν ακολουθούσανε αυτοί έωπίσω με μουσικές και με ζήτω. Σά φτάσανε στο παλάτι, κάτι μεγάλο είδανε

μεις την Κυβέρνηση που θα ήθελε να διατηρήσει το έργο αυτό και να το συμπληρώσει.

Η Κυβέρνηση δέχτηκε την παραίτηση των προσώπων, που εργάστηκαν στο Υπουργείο με το πρόγραμμα της γλωσσικής και εκπαιδευτικής μεταρρύθμισης.

Μα δεν ξαίρουμε ακόμα αν θα κρατήσει τα νέα διδλία ή θα ξαναφέρει τα παλιά.

Εμείς ξανασυσταίνομε να μη διαστεί την απόφασή της, αν και οι νέοι τμηματάρχες του Υπουργείου δηλώνουν σ' όλο τον κόσμο, πως θα ξεκαθαρίσουν το αλληλαρκικόν άγος». Να μη βασκαθούνε !

ΑΠΟ ΒΔΟΜΑΔΑ ΣΕ ΒΔΟΜΑΔΑ

ΠΡΩΪΝΟΙ ΠΕΡΙΠΑΤΟΙ

— Δέν έχουμε ποιητές σήμερα... δέν έχουμε νέους... δέν έχουμε ιδεολόγους... δέν έχουμε τίποτα, τίποτα !

Κι ο φίλος μου ο ήλικιωμένος, ο μεσόκοπος, ο σκεδόν γέρος, με τόν κατήφορο πούχε πάρει, τδβλεπα, πως σιγά - σιγά θα μούλεγε πως δέν έχουμε κι ανθρώπους.

— Κι αυτό βέβαια, κι αυτό ! πρότεσε με πείσμα, γεροντικό πάντοτε, σάν τάποδύμησα και του τόπα.

— Ούτε ανθρώπους δέν έχουμε, βέβαια !... Πήγαυνη κανένα πρωί στο Βασιλικό περιδόλι και θάν τδ δεΐς κι αυτό. Έγώ πηγαίνω κάθε πρωί, ταχτικά, εκεί. Μα θρέχει, μα λυσσάει ο θοριάς, μα ο κόσμος να χαλνάει, θα πάω κεί, θα κάμω τη βόλτα μου, θα περάσω, έστω κι από τη μιὰ πόρτα στην άλλη... Τέχω τάμα αυτό... τάμα στον άνθρωπισμό μου... με νιώθεις... Τδ ψυχικό αυτό λουτρό νάν τδ κάνω κάθε πρωί — και μ' άφειλεί σημαντικά, αφάνταστα, πίστεψέ με ! Μ' όση μούχλα και μ' όση τζαναμπειτιά κι ά θγαίνω από τδ σπίτι μου, παίρνοντας τδ λουτρό αυτό τδ πρωινό, ξαναγεννιέμαι... γίνουμαι άλλος άνθρωπος... Νιώθω μιὰ φρεσκάδα και στην ψυχή μου και στο μυαλό μου. Δουλεύω με κέφι, αγαπώ όλο τδν κόσμο... Τόση τήν εποχή μάλιστα, τδ Βασιλικό περιδόλι με τὰ χρυσαφένια φύλλα, τὰ χυνοτωριάτικα, και με τδ συννεφιασμένο, τς περισσότερες αΐγινές, καιού, είναι άληθινή πνευματική και ψυχική κολυμπήθρα του Σιλωάμ... Κι όμως, θα με πιστέψεις ; Κάθε πρωί που περνά από κεί μέσα, μοναχά τδς φύλακες βλέπω και, που και που, κανένα κοριτσάκι που, πεονώντας βιαστικά βιαστικά, από τη μιὰ πόρτα στην άλλη, πηγαίνει στο σχολείο του ή στη δουλειά του. Και κανέναν άλλο, ... κανένα... Πούναι οι νέοι ; ... πούναι οι ποιητές ; ... πούναι οι όνειροπόλοι ; ... πούναι ; ...

— Στο κρεβάτι τους...

— Μα γι' αυτό δέν έχουμε ούτε νέους, ούτε ποιητές, ούτε τίποτα... τίποτα... Τδ κρεβάτι τδς μαραινει, τδς σαπίζει, τδς μουχλιάζει και τδ μυαλό και τήν ψυχή... Κι όμως δέ θα ψοφούσανε, τδ έναντιό, θα ζωντάνευαν και θα δυνάμωναν υπερβολικά, αν τάφινανε μιὰ ώρα νωρίτερα τδ κρεβάτι, και πρίν πάνε στη δουλειά τους, παίρνανε τδ ψυχικό αυτό λουτρό... Μα δέ θαρρέσει !... Θαρρείς πως όλοι είναι σέ θέση να κουβεντιάζουν με τὰ δέντρα και τὰ πουλιά : ... "Όλοι τήν ξαίρουν τή γλώσσα τους : ...

Κι ο ιδιότροπος γέρος μ' άφισε, γεμάτος απογοήτευση και κουνώντας τδ κεφάλι του.

ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

«Ο ΔΙΓΕΝΗΣ ΑΚΡΙΤΑΣ»

Τδ καινούργιο άναγνωστικό διδβλίο τής πέμτης τάξης του Δημοτικού σχολείου, γραμμένο στη δημοτική γλώσσα από τδν Άντρεά Καρκαδίτσα και τδν Ε. Παπαμιχαήλ, έχει για θέμα του τὰ ιστορικά του Διγενή Ακρίτα. Με τήν εύκαρία τούτη, ο μικρός μαθητής, μπαίνει μεθοδικά στη ζωή τής Βυζαντινής έποχής, παίρνει τήν ψυχή και τδ νόημα τής και οπλίζεται με γνώσες πολύτιμες, τδς ως τὰ τώρα είτανε άγνωστες, άκόμα και ο' ένα τελειόφοιτο του Γυμνασίου. Τδ διδβλίο τούτο, όσο κι ο' στέκεται βέβαια κάπως μακριά από τς συνειδησμένες πατριδολατρικές άκρότητες, όμως στη βάση του ακολουθεί, τδ εθνικιστικά στενό, επίσημο πρόγραμμα του Κράτους, και φυσικά δέν μπορούσε παρά να είν' έτσι, για να εγκριθεί από τδ ύπουργείο τής Παιδείας.

Για τούτο, θαρρούμε, πως για τή μεταβατική τούτη εποχή που περνούμε, ο «Διγενής Ακρίτας», θα είτανε ένα καλό άναγνωστικό, αν οι δύο λόγιοι που τδ γράψανε προσπαδούσανε να δώσουνε στο παιδί να νοιώσει πως οι υπεράνθρωποι ήρωομοι του Διγενή, στέκονται καθαρά παραμύθια, του παλιού εκείνου καιρού, που νομίζανε πως ή άτομική άντρεία, δηλαδή ή ύνομη κ' ή επιβολή τής βίας του ένός είναι ή μεγαλύτερη άνθρωπινή άρετή. Φαίνεται όμως πως στην άφήγηση του μύθου, άκολουθήσανε όσο μπορούσανε πιστά τὰ μεσαιωνικά κείμενα του όμώνυμου έπικού έργου, και τὰ δημοτικά τραγούδια του Ακριτικού κύκλου, που παρασταίνουνε άνεπιφύλαχτα τδ μυθικό ήρωα, σάν ένα νέο, Βυζαντινό, Ηρακλή. Έτσι σταθήκανε τδς σύμφωνοι στα όκόπια ιδανικά τής ασπικωστρατιωτικής πατρίδας, και τραβώντας τήν Κρατική στρατά τής παιδαγωγικής, παραστράτισανε από τδ πλατύτερο κι άνθρωπιστικότερο νόημα αΐτης τής παιδαγωγικής.

Κι όμως τή στιγμή τούτη, που παντούδε άκούγονται φανές θευκολάκων, για τή δημοτικιστική εκπαιδευτική μεταρρύθμιση, — άδιάφορο αν αΐτη δέν έγινε με τδ γοργό, επαναστατικό κι αποφασιστικό δήμα που έπρεπε, — δέ θα είτανε παράταιρο να ξεχωριστεί, όπως άξίζει, ή πρόοδο που σημειώνουνε άναγνωστικά τής άράδας του «Διγενή», αν μάλιστα γίνει σύγκριση με τάναγνωστικά εκείνα που κυκλοφορούσανε πρωτίτερα στα σχολεία, και τὰ θλίβανε, με τήν κατάψυξη σεμνοτυφία τους, με τήν άνακατωμένη τους καθαρεύουσα, με τήν άδιαφορία τους για

τῆ ἑπιφανείᾳ πραγματοποιήθηκα, μετὸν ἀποκρουστικὸν δογματισμὸν τοῦς, μετὴ ρουτίνα πού τὰ σημάδευε.

Ἐν' ἀλαφρῷ ἀεράκι, καθαρῷ καὶ μυροβόλο, πού πέ-
'ρασε τίς πόρτες καὶ τὰ παράθυρα καὶ μήτρε μέσα
στά σκολειά, δὲν πρέπει νὰ τἀφήσουμε νὰ μολεῦται.
Εἶναι ἡ πρωτόπνοη ριπή ἐνὸς μεγάλου ἀγέρα μελλού-
μενης ἀλλαγῆς, πού ὄνειρεύεται, σήμερα περισσότερο
παρ' ἄλλοτε, ἡ ἀποκατωμένη ἀνθρωπότητα τῆς ἐπο-
χῆς μας.

ΡΗΓΑΣ ΓΚΟΛΦΗΣ

ΤΑ ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ ΤΟΥ ΒΟΥΤΥΡΑ

— Στὴν «Ἐπιθεώρηση τῆς Ἐποχῆς» τοῦ Νοέ-
μβρη 1920, ὁ κ. M. Valsa γράφει ἕνα ἄρθρον γιὰ
τὰ ἑλληνικὰ γράμματα, κάτω ἀπὸ τὸν τίτλον «Τὸ πνευ-
ματικὸ νεοελληνικὸ κίνημα», πού δίνουμε δῶ μερικές
τοὺς περιχωρές.

«Στὴν ἱστορία τῆς νεοελληνικῆς λογοτεχνίας, τὸ δι-
ήγημα κρατεῖ πολὺ ἀψηλὴ θέση. Ἡ ἐποχὴ πού τὸ δι-
ήγημα θὰ σκεπαστεῖ ἀπὸ τὸ ρομάντζο, φαίνεται ἀκό-
μα πολὺ μακρινή, μῶλον ὅτι οἱ ἀξιέπαινες προσπάθει-
ες συγγραφέων μετὰ μεγάλον ταλέντον ἔδωσαν στὸ τελευ-
ταῖον αὐτὸ κάπια λαμπρότητα. Ὡστόσο τὸ διήγημα ἔ-
χει ὑποστῆ μιὰ τέλεια ἐξέλιξη, καὶ θὰ εἶταν πολὺ
δύσκολον στὶς ἡμέρας μας ὁ δηγηματογράφος νανοῖζει
νέους δρόμους καὶ νὰ δημιουργῆσει νέους ὁρίζοντες
στὸ περιορισμένον περὶ αὐτοῦ τοῦ λογοτεχνικοῦ εἴ-
δους.

Αὐτὴ ὁμως τῆ δυσκολία φαίνεται πὼς τὴν ὑπερνί-
κησε ὁ Δ. Βουτυράς, τοῦ ὁποῦ τοῦ ἔργου, ἐξεταζόμε-
νον μετὰ προσοχῆ, φανερώνει μιὰ νέα προσπάθεια γιὰ
τὴ δημιουργία τεχνικῆς, ἴσασιν σήμερα ἀγνωστής. Οἱ
κατήγοροι τοῦ Δ. Βουτυρά (κ' εἶναι ἀρκετοὶ αὐτοὶ ἀ-
νάμεσα στοὺς συναδέλφους του), θρῖσκουνε πρόχειρα
ἐπιχειρήματα γιὰ νὰ τὸν συντρίψουν, ἀν καὶ τὸν σκε-
πάζουν μετὰ παινέματα. Ἐλλειψη συνοχῆς, ἰσχυρίζουν-
ται, ἔλλειψη σύνθεσης, ὕφος κουραστικόν, ἀμελετημένον,
καὶ ἀνίσον, καὶ τέλος, γενικὴ ἀντίφαση μετὰ τοὺς κανό-
νες, ἢ καλύτερα τοὺς τύπους τοὺς ἀναγνωρισμένους
καὶ καθιερωμένους στὸ πλέξιμον ἐνὸς ὄραϊοῦ μύθου.

Ἴσως νὰ εἶχανε κάποιον δίκιον, ἀν, ἀφοῦ ἀράδιαζαν
ὄλα του τὰ ἐλαττώματα, ὑπογράμμισαν περισσότερο
τὴν κυριώτερη — ἴσως δὲ καὶ τὴ μόνη — ἀρετὴ τοῦ
ἔργου τοῦ Βουτυρά : παντοῦ, σ' ὄλα τὰ διηγήματά
του, ξεχωρίζουμε κείνον, πού μάταια ζητοῦμε νὰ θροῦ-
με ἄλλου : τὴν πρωτοτυπίαν (originalité). Αὐτὸ
τὸ προτέρημα εἶναι πού σώζει τὸ ἔργο του, δι-
νοντάς του μιὰ ἀπὸ τίς πὺ τρῶσικῆς σφραγίδες.

Διαβάστε τὸ «Παραρτάμα», πού τὸ θεωρῶ ἀρι-
στούργημα, καὶ πού λίγα διηγήματα τῆς παγκόσμιας
λογοτεχνίας θὰ μπορούσαν νὰ παραβληθοῦν μ' αὐτό.
θὰ αἰστανθῆτε μιὰ παράξενη συγκίνηση, θἀναγνωρί-
σετε τὴν ἀλήθειαν σ' αὐτὰ πού λέγω, — καὶ ὡς μὴν ἔ-
χετε σαφῆ ἰδέαν τῆς πρωτοτυπίας τεχνικῆς καὶ τῆς πε-
ταχτῆς σκέψης τοῦ συγγραφέα.

Ἐξω καὶ ἀπ' αὐτὴ τὴν ὑπόθεσιν, ἡ ἀνάλυσιν ἢ ψυχα-
λογικὴν κάδε ἤρωα τῶν ἔργων του, εἶναι καὶ αὐτὴ δείγ-
μα τῆς πρωτοτυπίας τοῦ δηγηματογράφου. Δὲ θὰ
βρῆτε στὸ ἔργο του τίς ἀναλογίας χαρακτήρων, πού
τοὺς ξετάζει κανεὶς μετὰ τὸ μικροσκοπίον. Ὁ κ. Β. ἀ-

νακατώνει τὸ πᾶν στὴ διήγησίν του, καὶ γι' αὐτὸ τὸ
ἔργο του δὲν πρέπει νὰ τὸ κρίνουμε ἀπὸ τίς λεπτο-
μέρειές του, μὰ ἀπὸ τὸ σύνολον. Ὁ κ. Β. δὲν πρέπει
νὰ κρίνεται ἀπὸ κοντὰ, ἀλλ' ἀπὸ μακριά, ὡς ἕνας
impressionniste ζωγράφος.

Ὡστόσο, καὶ ἂν ἀναγνωρίζουμε στὴ νέα τεχνικὴ τοῦ
κ. Β. μιὰ λεπτὴ τέχνη, πού συνίσταται ἀκριβῶς στὴν
προσποίησιν κάδε τεχνόσματος, μᾶς φαίνεται ὅτι ἡ
τεχνικὴ αὐτὴ, ὅσο καὶ ἂν εἶναι τελειοποιημένη, μπορεῖ
ἀκόμα νὰ μᾶς δώσει ἔργα πὺ τέλεια. Ἡ ἡλικία τοῦ
δηγηματογράφου μᾶς ἀφίνει νὰ ἐλπίζουμε. Ὅ,τι δὴ-
ποτε ὁμως καὶ ἂν εἶναι ὁ κ. Β., θὰ μείνι στὴν ἑλληνικὴ
φιλολογία ἢ ἀπομονωμένος ἢ ἀρχηγὸς σχολῆς, ἀν οἱ
μυμητές του θὰ ἤθελαν νὰ τὸν ἀκολουθήσουνε στὸ νέο
δρόμον πού τοὺς δείχνει.

Ἀναφέροντας κατόπι τὸ κύμα τῶν περιοδικῶν πού
κάδε μένα βλέπουν στὴν Ἑλλάδα τὸ φῶς, λέει πὼς ὁ
«Νουμάς» ἀκολουθεῖ τὴ φιλόπονη καριέρα του ἐπὶ
κεφαλῆς τῆς ἀθηναϊκῆς φιλολογικῆς κινήσεως. Βγαί-
νοντας κάδε βδομάδα, μένει τὸ μόνο περιοδικὸν τῆς
σύγχρονης λογοτεχνίας. Τὰ θλιβερά γεγονότα πού ἔγι-
ναν αἰτία τοῦ θανάτου τοῦ Ἰδζ καὶ τὸ πρόσφατον τέ-
λος τοῦ Χατζόπουλου, ἔδωσαν ἀφορμὴ στὴ μελέτη
τοῦ ἔργου τῶν δυὸ αὐτῶν συγγραφέων ἀπὸ τοὺς σύ-
γχρονους, τοὺς πὺ γνωστοὺς καὶ πὺ σημαντικοὺς.

GRAZ.

ΞΕΝΗ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

Ἡ ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΛΥΡΙΚΗ ΠΟΙΗΣΙΣ ΣΤΗ ΓΕΡΜΑΝΙΑ

Ὁ κ. Alex Steinmetz ἀνάλαβε νὰ μᾶς στέλ-
νει ταχτικά, δυὸ φορὲς τὸ μῆνα, ἀπὸ τὸ Μόναχο μιὰ
φιλολογικὴ ἀνταπόκρισιν. Ἡ πρώτη πού, καθὼς μᾶς
γράφει, εἶναι ὡς εἰσαγωγή στὶς δυὸ ἢ τρεῖς κατοπι-
νές του, γιὰ τὴ σύγχρονη Γερμανικὴ ποίησιν (μετὰ ὀνό-
ματα καὶ μετὰ λεπτομέρειας), εἶναι ἡ ἀκόλουθη :

Δυὸ χρόνια περάσανε ἀπὸ τότε πού ἔπεσε ἡ τε-
λευταία τουφεκιὰ τοῦ μεγάλου πολέμου. Γιὰ τὸ γερ-
μανικὸ λαὸν ἡ ἱστορικὴ αὐτὴ μέρα, τῆς 11 τοῦ Νοέ-
μβρη 1918 ἔχει πὺ βαθιὰ σημασίαν παρὰ γιὰ τοὺς ἄλ-
λους λαοὺς τῆς Κεντρικῆς καὶ Δυτικῆς Εὐρώπης. Ἡ
πὺ μεγάλη στρατιωτικὴ καὶ πολιτικὴ καταστροφὴ πού
ἔπαθε ὁ λαὸς αὐτὸς στὴ μακρινὴν του ἱστορίαν, ἀφῆκε
τὰ ἴχνη τῆς στὴν κοινωνικὴν του ὑπόστασιν καὶ — αὐτὸ
εἶναι τὸ πὺ σπουδαῖον — στὴν πνευματικὴν καὶ ψυχι-
κὴν του ζωὴν. Δυὸ μέρες πρὶν γίνεῖ ἡ ἀνακαυχῆ, στὶς 9
τοῦ Νοέμβρη, ξέσπασε στὸ Βερολίνον ἡ ἐπανάστασιν,
ἀφοῦ λίγες ἡμέρες προωτήτερα εἶχανε δώσει τὸ σύν-
θημα οἱ Γερμανοὶ ναῦτες στὸ Κίελον καὶ οἱ ἐργάτες
τοῦ Μονάχου. Τὸ πὺ συντηρητικὸν Κράτος τῆς Εὐρώ-
πης — ἂν ἐξαιρέσουμε τὴ Ρωσίαν — ἔγινε σὲ διά-
στημα λίγων ὡρῶν καὶ ἀντιστάσεως μὴ οὐσης» ἐλευ-
τερὴ δημοκρατία. Ὁ μεγάλος πόλεμος χάρισε στὸ
γερμανικὸν λαὸν τίς κοινωνικὰς καὶ πολιτικὰς ἐλευτερί-
ες, τίς ὁποῖες πῆραν οἱ περισσότεροὶ ἄλλοι λαοὶ τοῦ
κόσμου ἀπὸ πολλὴν καιρὸν καὶ χωρὶς τέτιες φοβερὰς αἰ-
ματοχυσίας. Πρωτῶν τῶρα : εἶταν ὁ γερμανικὸς λαὸς
ἄρμος γιὰ ἕνα τέτιον δῶρον, πού τἀπόχτησε ὕστερα
ἀπὸ τόσες θυσίας ; Ἡ ἀπάντησιν εἶναι : ναὶ καὶ ὄχι.

Ναί, γιατί η σοσιαλιστική ιδέα ίσως δεν είχε σε καμιά άλλη χώρα τόσες ρίζες, όπως στην πατρίδα του Μάρξ και του Μπλέμπελ. Λέμε όχι, γιατί και η αντίθετη ιδεολογία, η συντηρητική ιδέα του μοναρχισμού και της κεφαλαιοκρατίας, είχε — και έχει ακόμα — πολλούς πιστούς και φανατικούς οπαδούς. Η σύγκρουση όμως της μίας ιδεολογίας με την άλλη, έννοσήμε ή υλική σύγκρουση, ή επανάσταση, διάρχωνταν και χωρίς τον Ευρωπαϊκό πόλεμο, και πολύ πιθανό και στην περίπτωση νίκης των Γερμανών. Η αντίδραση κατά της βίας και της μιλιταριστικής γραφειοκρατίας, που είχαν κάνει τόσα θάματα στην κρατική διοίκηση της χώρας αυτής, είχε μεγαλώσει με τον καιρό τόσο, ώστε ο πόλεμος και η ήττα μονάχα επιταχύνανε την ανατροπή, που όμως, από διάφορους λόγους που δεν είναι εδώ ο τόπος να τους ξετάσουμε, σταμάτησε στο μέσο δρόμο και δεν έφτασε ακόμα στο τέλος της.

Η μεγάλη μεταλλαγή της γερμανικής ψυχής φαίνεται φανερά στα έργα των ποιητών της νέας γενεάς των χρόνων της πολεμικής εποχής, από τα 1914. Στην αρχή του πολέμου βέβαια θριαμβεύει ακόμα η λεγόμενη πατριωτική ποίηση. Τους πρώτους μήνες, όταν τη μιά κήρυξη πολέμου ακολουθούσε ή άλλη, όταν απ' όλες τις μεριές ξεφυτρώνανε οι έχτροι σαν τα μανιτάρια, είτανε πολύ φυσικό πώς ή γερμανική λύρα θέρρισκε μονάχα τόνους πατριωτισμού, άφοι μάλιστα το έπισημο Κράτος, που αντιπροσωπευότανε τότε άποκλειστικά από τη στρατιωτική τάξη, φρόντιζε με πολλή επιτυχία να σκεπάσει τις πραγματικές άφορμές του μακελιού. Κοντά στην ψευτοπατριωτική ποίηση, που θεωρούσε τον Κάιζερ για ήμίθεο και το γερμανό αξιωματικό για το πιο τέλειο πλάσμα του κόσμου, παρουσιάζεται μια πατριωτική ποίηση νέου είδους. Έννοσήμε εκείνους τους ποιητές που μαζί με το μεγαλύτερο μέρος του γερμανικού λαού, νομίζανε — δίκαια ή άδικα, άλλο ζήτημα — πως οι έχτροι σκοπεύανε να σθήσουν τη Γερμανία μαζί με τον πολιτισμό της από το χάρτη της Ευρώπης. Μας δώσανε άμορφα και πιστά δοκουμεντα των ψυχικών συγγιήσεων ενός λαού που πολεμούσε σκεδόν κατά του μισού κόσμου. Οι στίχοι τους έχουν μέσα τους έναν άγνό πατριωτισμό, που τους ξεχωρίζει τόσο άμορφα από τους πατριωτικούς ποιητές της παλιάς σχολής. Αντιπρόσωποι της ποίησης αυτής των πρώτων χρόνων του πολέμου είναι πρώτ' απ' όλα ο Schaeffer («Του Μιχάλη Σχέρβελος τα πατριωτικά ποιήματα»), ο Winkler («Μέσα στον παγκόσμιο πόλεμο», «Ο Καίμενος Λαός», «Ωκεανός»), ο Lersch («Καρδιά, άς φλέγεται το αίμα σου», «Γερμανία»), ο Broeger («Όταν ξεκινήσαμε», «Στρατιώτες της γης»), και ο Petzold («Ααέ, λαέ μου»). Πολλά από τα ποιήματά τους μοιάζουνε σε πολλά με τους πατριωτικούς στίχους του Koerner, που στην αρχή του περασμένου αιώνα, όταν ή Γερμανία έπισης καγότανε από άκη σε άκη, ζωντάνευε με τη λύρα του όλα τα αιστήματα και τις ψυχικές όρμες της εποχής του.

Στα τελευταία χρόνια του πολέμου παρουσιάζεται σιγά σιγά μια άλλη σειρά ποιητών. Ο λαός πια είχε βαρεθεί και σιχαθεί την κατάσταση, έβλεπε με πιο άνοιχτά μάτια ποιές είταν οι πραγματικές άφορμές του

πολέμου, ή πείνα κ' ή κακομοιριά ξαπλώνόντανε παντού και Χάρος κυριαρχούσε έξω στα χαρακώματα και μέσα στα σπίτια του δυστυχημένου αυτού λαού. Οι ποιητές αυτοί περιγράφουν όλα τα σωματικά και ψυχικά θάματα ενός λαού, που τοι' άξιζε κάποια καλύτερη τύχη. Παραδομένοι οι ποιητές αυτοί όλοψυχα στις φοβερές εντύπώσεις της ζωής του Μετώπου, έχουν το χάρισμα να μας δώσουν έργα, που μέσα τους ζει το προσωπικό, το φυσικό, το ανθρώπινο, ή στιγμή. Η ανταλλαγή άνάμεσά σε έξωτερικά και έσωτερικά φαινόμενα, ή στενή ένωση του έξω κόσμου με τον ψυχικό, τα συνειδητά κοντά σε' άσυνειδητά, όλα αυτά δημιουργήσανε ένα πολυ ρεαλιστικό ύφος, που όμως δε λείπει απ' αυτό και ή άληθινά ποιητική φαντασία. Είναι καθαρά νατουραλιστική τέχνη. Άς αναφέρουμε δώ τους πιο σημαντικούς αντιπρόσωπους της: ο Adler («Γυρισμός»), ο Bäumer («Η τελευταία παρουσία»), ο Talbot Keller («Durchblutung»). Μα καλύτερα απ' όλους ξαίρει να πει τον πόνο του και την κατηγορία του κατά του φοβερού μακελιού ο Αυστριακός ποιητής Sonnenschein («Η γη άπάνω στη γη»). Με γερές χτυπές χαλάνει ο ποιητής αυτός την τελευταίαν έννοια του κόσμου, και όμως είναι γεμάτα τα ποιήματά του από την πιο βαθιά αγάπη, από θεία αιστήματα, που ξεφυτρώνουν από τα χαλάσματα του ματωμένου αυτού κόσμου.

Τώρα ερχόμαστε στην τρίτη ομάδα των νεώτερων ποιητών της Γερμανίας, στους αντιπρόσωπους της καθαρά κοινωνικής κ' επαναστατικής λυρικής. Οι πιο σπουδαίοι είναι ο Rubiner, ο Ehrenstein, ο Wolfenstein και ο Goll. Τα ποιήματα του Rubiner («Το ούρανο φώς»), είναι γεμάτα από όραματα μιάς διεθνικής φαντασίας, που γι' αυτή δεν υπάρχουνε πια ούτε σύνορα ούτε πατρίδες, όπως έπρεπε να είναι το χαρακτηριστικό κάθε άληθινής ανθρώπινης ποίησης. Ο Ehrenstein δεν είναι μονάχα στις έννοιές του άληθινός επαναστάτης, μα και στη μορφή των στίχων του είναι πρώτ' απ' όλα τραγουδιστής της μεγάλης δυστυχίας της εποχής μας, ώστε, θέλοντας και μή, και ο πιο συντηρητικός, διαβάζοντας τις στροφές του, («Ο κόκκινος καιρός», «Ο Άσπρος καιρός», «Στους σκοτωμένους άδερφούς»), γίνεται επαναστάτης. Ο Wolfenstein έχει για άπόσταγμα των στίχων του την άνύψωση του ανθρώπινου πνεύματος άπάνου σε νέο κοινωνικό έδαφος με τέλεια λευτεριά του πνεύματος («Οι άθεοι χρόνοι»), «Η φίλια». Και το ποιητικό αιστήμα του Goll δεν είναι λιγώτερο επαναστατικό («Ο καινούργιος Όρφείας», «Διθύραμβοι», «Ο Τόρσος», «Ο Άδης»).

Φυσικά δε θέλουμε, ούτε μπορούμε να δώσουμε με τις λίγες αυτές γραμμές μιά άκριθη εικόνα της λυρικής ποίησης της σημερινής Γερμανίας. Ο σκοπός μας είτανε να χαρακτηρίσουμε με λίγα λόγια το μοντέρνο πνεύμα, όπως βγήκε από τα ιστορικά γεγονότα της τελευταίας εποχής, και να αναφέρουμε και με τόνονιά τους μερικούς αντιπρόσωπους της νέας αυτής ποιητικής τάσης. Σε κατοπινά φύλλα του «Νουμά» σκοπεύουμε να δώσουμε στους άναγνώστες του μερικά δείγματα χαρακτηριστικά του πολεμοπατριωτικού, του κοινωνικού και του επαναστατικού Παρνασσού της Γερμανίας.

Μόναχο

ALEX STEINMETZ

Η ΚΟΙΝΗ ΓΝΩΜΗ

ΕΥΠΑΤΡΙΔΗΣ ΠΟΙΗΤΗΣ

Ἀγαπητέ Νομά,

Είμαι ειλικρινής γράφοντας πώς παραξενεύτηκα για την άποριά σας στο νόημα του τίτλου : «*Εὐπατριδῆς σὲ ποιητῆς*».

Στο ἀγγλικὸ ἰδιῶμα εἶναι : «*Apeer among the poets*».

Στο ἀγγλοελληνικὸ εἶναι : «*Ένας εὐπατριδῆς μεταξὺ τῶν ποιητῶν*».

Στο ἑλληνικὸ ἰδιῶμα : «*Εὐπατριδῆς σὲ ποιητῆς*».

Ὅ,τι νόημα ἔχει τὸ εὐπατριδῆς σὲ λαοὶ, τὸ ἴδιο ἔχει καὶ εὐπατριδῆς σὲ ποιητῆς, μὲ ποιητικὴ μεταφορά. Δηλαδή ὄχι ὅτι κατάγεται ἀπὸ οὗτὸ ὄνομα ἢ τὸ ἄτομό του, ὅπως στὸ λαό, καὶ παίρνει τὴ θέση πού τοῦ πρέπει, μὰ ὅτι ἡ σκέψη του, ἡ τέχνη του στοὺς ποιητῆς εἶναι σὰν ἀπὸ οὗτὸ καὶ παίρνει τὴ θέση πού τῆς πρέπει.

Θάμενα πολὺ - πολὺ εὐχαριστημένη ἂν δημοσιεύατε δυὸ λέξεις. Εἶναι τὸ πιὸ χαρακτηριστικὸ τῆς κριτικῆς (κοίταξε «*Νομιάς*» σελ. 317 : «*Ὁ Π α λ α μ ἄ ς . . . φ ο υ ρ ο ρ ι σ τ ῆ ς*»), καὶ πραγματικὰ ἕνας ἀρκετὰ κολακευτικὸς καὶ πετυχημένος χαρακτηρισμὸς γιὰ τὸν ποιητὴ μας ἀπὸ τὴν ἀναγνώριση τῶν ξένων.

Ἀθήνα 15 — 11 — 20.

Σᾶς χαιρετῶ

ΣΜΑΡΑΓΔΑ ΣΤΑΜΑΤΟΠΟΥΛΟΥ

ΟΡΘΟΣ ΣΤΗΝ ΠΛΩΡΗ Ο ΧΑΡΟΝΤΑΣ

(Στὸ ζωγράφου Μαλέα)

Ὁρθὸς στὴν πλώρη ὁ Χάρωντας καὶ τὸ καρὰβι πάει...
Κι ὡς πᾶνε πλέοντας, ἡ ζωὴ γλυκὰ χαιογελάει.
Ὅμως κιᾶν φέγγει ἡ θάλασσα κιᾶσ-ράφτει ὁ οὐρανὸς
Μαύρη νυχτιά τρισκότιδη στὴν πλώρη πέφτει ἔμπρός.

... Μιά ἄβυσσο ἀτενίζοντας βαθεῖα καὶ σκοτεινὴ,
Ποιὰ νᾶνα τάχα ἢ μοῖρα μας, ρωτιώμαστε, ἢ στερνὴ;
Στὴ μαύρη νᾶταν σκοτεινὰ μιὰ ἀχτίδα νὰ φαταίει,
Ὡς κυβερναίει ὁ Χάρωντας καὶ τὸ καρὰβι πάει.

ΔΙΑΒΑΤΗΣ

Ένας διαβάτης σέρνοντας τὸ δῆμα σταματάει,
Στὸ δάσος ὅπου ἀπέραντο καὶ σιωπηλὸν ἀπλώνει,
Πότε στὰ φύλλα τὰ χλωμὰ πού πέσανε τηρεῖ
Καὶ πότε στὰ ξερόκλαδα τὰ μάτια του σηκώνει.

Βροχὴ τὰ φύλλα κάποτε πέφτουνε σὰν φυσάει,
Τ' ἀγέρι, καὶ γυμνώνεται τὸ δάσος δλοένα.
Κι ἀπ' τοῦ διαβάτη τὴ ματιά ἐδάρι μικρὸ κυλάει
Καθὼς θωραεῖ ἐκστατικά, βαθεῖα, γαληνεμένα.

Μαροδοῖ.

ΙΩΣΗΦ ΡΑΦΤΟΠΟΥΛΟΣ

ΧΩΡΙΣ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟ

κ. Μ. Κ. Φυλ. Δεχτό. — κ. Δ. Δ. Ζαμ. Λάβαμε τῆς «*Εσροφῆς*» καὶ τ' «*Ἀρχαία βιβλία*». — κ. Στ. Σωφ. Λάβαμε τὴν «*Ἀνερώτευτη*». — κ. Κ. Μακ. Λάβαμε τοὺς «*Ἀποσπεριότες*». — κ. Ἀρόλδ. Ἄπ' αὐτὸ πού μᾶς στέλνειτε συμπεραίνουμε πὼς ἡ σειρά πού μᾶς γράφειτε δὲν πρέπει νᾶναι γιὰ πέταμα. Τὸ νούμερο ἕνα ἀρχίζει μὲ τὴν πρώτη του στροφή πολὺ ἁμορφα ἢ δεύτερη ὁμως, μὲ τὴν ἐξακολούθηση τῆς παραβολῆς μὲ τὰ πουλιά, καὶ μὲ τὴν ἐπανάληψη τῆς ἴδιας ὑποκοριστικῆς ῥίμας : σπιτάκια, περιστέρια, παραθυρόκια, τζαμάκια, ἔρχεται κάπως βιασμένη κι' ἄτονη. — κ. Κ. Μακ. Χαιρόμαστε. Ἐμπρὸς τότε στὴν ἀγῶνα γιὰ τὰ γράμματα καὶ τὴ γλώσσα. Βέβαια πὼς θὰ μᾶς ἔχεις στὸ πλευρὸ σου, ὅπως στεκόμαστε σὲ κάθε ἀγῆ τέτοιου εἶδους προσπάθεια. Τὸ ποιήμα σου ἀπὸ τὰ «*Τρισεύλογα*» τὸ βρίσκουμε κομμάτι δυσκολογῆτο. Ἀμέσως ἀμέσως ἡ πρώτη στροφή μᾶς βάνει σ' ἀπορία :

Ἡ ψυχὴ μ' ἀγάπη κάνοντας
τῶν ὀραίων πού ὁ καιρὸς περνοῦσε,
στὸ ὄραιο πάλι τείνοντας
τὰ καλὰ, ὁ καλὴ, ἔμνοῦσε.

Ἡ ψυχὴ μ' ἀγάπη κάνοντας τί ; ἡ γενικὴ τῶν ὀραίων πού πάει ; — κ. Ἀνδριανουπ. Τὸ γράμμα σου μᾶς βρίσκει μὲ ἄλλο ὑποκειμενὸ Παιδείας ὅπου δὲν ξέρουμε ἀκόμα ποιὰ τύχη περιμένει τὴ γλωσσικὴ μεταρρύθμιση τῶν σχολειῶν. — κ. Τ. Μωσκ. Ἡ πρόζα σου κάτι μπορούσε νὰ εἶναι, ἂν τὴν εἶχες κάπως πιὸ σιγουρισμένη. Σ' αὐτὸ τὸ εἶδος, πού δὲν ἔχει καὶ πολὺ περιχόμενο, ὅλο τὸ πᾶν εἶναι ἡ ἁμορφιά στὸ ὕψος. — κ. Νεμ. Λεῖπει κάποια φυσικότητα καὶ παραστατικότητα. Ὑστερ' ἀπὸ τὴ διήγηση θῆτανε ἴσως καλὸ νὰ μᾶς ξανάφερνες πίσω ἀπὸ τὸ τραπέζι καὶ γύρω ἀπὸ τὸ μαγγάλι καὶ θάκουγόταν εὐχάριστα καμὰ κρῖση ἀπὸ κανέναν τῆς παρέας—μιὰ κρῖση ἐνισχυτικὴ ἢ, τὸ ἐναντίο, πού νὰ παρουσιάζει μιὰ ἀντίθεση μὲ τὴν ἀντίληψη ἐκείνου πού διηγῆθηκε τὴν ἱστορία.

ΞΕΝΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ

Mercure de France (1 Νοεμβρίου 1920). Γεωργίου Γκὺ Γκράν : ἡ Δημοκρατία. Ἀλμπέρ Μαιμπόν : γιὰ τὸ Γιαπωνέζικο θέατρο. Μπαγκαρὺ : Ἐλεγεία. Φραγκίσκου Κοντρέρα : τὸ Φίλι, διήγημα τῆς Χιλῆς. Δόκτορα Μαλεσσίνα : τὸ Φιλί, μελέτη ψυχο-φυσιολογικῆ κλπ.

La Revue Critique (10 Νοεμβρ. 1920). Ἐρνὸ Μπιντουῦ : ὁ Χρόνος καὶ τὸ Διάστημα. Ἀντρέ Ροστάν : τὸ κέντρο τῆς Γαλλ. Ἀρχαιολογίας. Ἀντρέ Μπεχεράς : ἡ εὐγένεια τοῦ κ. Ἀμπέλ Ἐρμάν. Ζάν Βαριὸ : Γράμμα ἀλὰ ἀγγλικὰ κλπ.

La Revue de l'Époque (Νοέμβριος 1920). Ἀλλαντὸ : ὁ ἀληθινὸς χαρακτήρας τῆς Ἀλχημείας. Πωλ. Φόρ : Οὐμπλ. Γκόρρι : πρόλογος σ' ἕνα κατάλογο. Ἀλβέρ Μοκὲλ : στὴν ἀθάνατη ἐρωμένη (ποίημα). Σιζάν Ντεφιὸλ : τὸ ξενοδοχεῖο τοῦ Ἀγρίου (ρομάντζο) κλπ.

ΚΩΣΤΑ ΟΥΡΑΝΗ

ΝΟΣΤΑΛΓΙΕΣ

ΠΟΙΗΜΑΤΑ. ΕΚΔΟΣΗ ΠΟΛΥΤΕΛΗΣ
ΤΗΣ ΕΤΑΙΡΙΑΣ "ΤΥΠΟΣ", ΔΡ. 5—

ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΙΔΡΥΘΕΙΣΑ ΤΩ 1841

ΕΔΡΑ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ
ΜΕΤΟΧΙΚΟΝ ΚΑΙ ΑΠΘΕΜΑΤΙΚΟΝ
ΔΡ. 35.000.000

ΟΛΙΚΑΙ ΚΑΤΑΘΕΣΕΙΣ
ΔΡΑΧΜΑΙ
900.000.000

ΔΙΟΙΚΗΤΗΣ: ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΖΑΪΜΗΣ

ΣΥΝΔΙΟΙΚΗΤΑΙ: } ΑΛ. ΔΙΟΜΗΔΗΣ
 } Ι. ΔΡΟΣΟΠΟΥΛΟΣ

ΥΠΟΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ:

ΑΙΓΙΟΝ
ΑΓΡΙΝΙΟΝ
ΑΛΜΥΡΟΝ
ΑΜΦΙΣΣΑΝ
ΑΜΑΛΙΑΔΑ
ΑΡΤΑΝ
ΑΤΑΛΑΝΤΗΝ
ΒΟΛΟΝ
ΓΥΘΕΙΟΝ
ΔΗΜΗΤΣΑΝΑΝ
ΖΑΚΥΝΘΟΝ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΝ
ΘΗΒΑΣ
ΘΗΡΑΝ
ΙΘΑΚΗΝ

ΙΩΑΝΝΙΝΑ
ΚΑΛΑΒΡΥΤΑ
ΚΑΛΑΜΑΣ
ΚΑΡΔΙΤΣΑΝ
ΚΕΡΚΥΡΑΝ
ΚΕΦΑΛΛΗΝΙΑΝ
ΚΟΡΙΝΘΟΝ
ΚΥΜΗΝ
ΚΥΠΑΡΙΣΣΙΑΝ
ΚΥΘΗΡΑ
ΛΑΜΙΑΝ
ΛΑΡΙΣΣΑΝ
ΛΕΒΑΔΕΙΑΝ

ΛΕΥΚΑΔΑ
ΜΕΓΑΛΟΠΟΛΙΝ
ΜΕΣΣΟΛΟΓΓΙΟΝ
ΜΕΣΣΗΝΗΝ
ΝΑΥΠΑΚΤΟΝ
ΠΑΕΟΥΣ
ΠΑΤΡΑΣ
ΠΕΙΡΑΙΑ
ΠΥΛΟΝ
ΠΥΡΓΟΝ
ΣΠΑΡΤΗΝ
ΣΥΡΟΝ
ΤΡΙΚΚΑΛΑ
ΤΡΙΠΟΛΙΝ
ΧΑΛΚΙΔΑ